

Формуляр за частична предварителна оценка на въздействието	
Институция: Министерство на образованието и науката	Нормативен акт: Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет
За включване в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за периода: 01.07.2020 г. – 31.12.2020 г.	Дата: 02.09.2020 г.
Контакт за въпроси: Елена Консулова-Атанасова	Телефон: 02 9217 870
<p>1. <i>Дефиниране на проблема</i></p> <p>1.1. <i>Кратко опишете проблема и причините за неговото възникване. Посочете аргументите, които обосновават нормативната промяна.</i></p> <p>Настоящата частична предварителна оценка на въздействието е свързана с проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Постановление № 64 на Министерския съвет от 25 март 2016 г. (ПМС № 64/2016 г.) за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности и на Постановление № 137 на Министерския съвет от 2020 г. (ПМС № 137/2020 г.) за приемане на Списък на професионални направления и защитени специалности. Предложението включва допълнение на Списъка на приоритетните професионални направления по чл. 7 и актуализиране на Списъка на защитените специалности по чл. 8, ал. 1 от ПМС № 64/2016 г., както и изменение и допълнение на Приложение № 1 към чл. 1 на ПМС № 137/2020 г. в частта „Списък на защитените специалности“. Предложените промени са част от последователната и целенасочена политика на Министерството на образованието и науката (МОН) в областта на висшето образование, ориентирана към ефективно и ефикасно висше образование, подобряване на достъпа и повишаване качеството на обучение, както и към изграждане на устойчива и динамична връзка между висшите училища и пазара на труда.</p>	

Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 16 от Закона за висшето образование, Министерският съвет приема Списък на приоритетните професионални направления и Списък на защитените специалности (ПМС № 64/2016 г.), а съгласно разпоредбата на чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование (ЗВО) Министерският съвет приема Списък на професионални направления и защитени специалности (ПМС № 137/2020 г.) .

В проекта на акт, в частта за изменение и допълнение на Постановление № 64 на МС от 25.03.2016 г. се предвижда добавяне на едно ново приоритетно професионално направление, както и допълване на Списъка на защитените специалности.

Професионално направление 7.5. Здравни грижи е предложено за включване в Списъка на приоритетните професионални направления по инициатива на Министерството на здравеопазването. Основната цел е да се гарантира по-голям брой на местата за субсидирано от държавата обучение в специалност „Медицинска сестра“. Това е в синхрон с политиката в областта на здравеопазването за кадрово обезпечаване на сектора и за своевременно осигуряване на обучени специалисти.

В Националната здравна стратегия 2020 (приета през 2015 г.) се посочва, че по осигуреност с медицински специалисти България все още заема позиции над средните за страните от Европейския съюз. Въпреки това съществуват някои проблеми – възрастовата структура на работещите предполага нарастващи дефицити в бъдеще. Регионалното разпределение на медицинските специалисти е непропорционално и дисбалансирано, което води до затруднен достъп на населението до здравни грижи, влошава качеството на медицинската помощ и влияе върху ефективността и резултатността на медицинския труд. Свободното движение на хора в рамките на ЕС в областта на здравето допълнително засилва проблема поради нарастващата миграция на здравни специалисти от България към другите европейски държави. Всичко това налага провеждането на активна политика за инвестиране в човешкия капитал, както и предприемането на целенасочени действия за подготовка и задържане на достатъчен брой здравни специалисти, за да не се затрудни сериозно функционирането на системата.

Израз на действията в тази посока е предложената нормативна промяна за включване на Професионално направление (ПН) „Здравни грижи“ в Списъка на приоритетните професионални направления. Част от мерките са свързани с инвестиции в образованието и професионалното обучение, които осигуряват обща фундаментална подготовка и базови знания и умения, приложими в здравеопазването.

По отношение на защитените специалности може да се отбележи следното: По смисъла на §4д, т. 10 от Допълнителните разпоредби на Закона за висшето образование „защитени специалности“ са тези специалности на висшето образование, за обучението в които липсва заявен интерес или заявеният интерес е нисък, но към определен етап от икономическото и общественото развитие на Република България съществува необходимост от подготовка на висококвалифицирани специалисти в тези области. Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 16 от Закона за висшето образование Министерският съвет приема списък на защитените специалности. В изпълнение на тази разпоредба през 2016 г. е прието Постановление № 64 на Министерския съвет (ПМС № 64/2016 г.), с което са определени 12 защитени специалности в областта на филолозиите, а с негово допълнение от 2019 г. към Списъка на защитените специалности е добавена и специалността „Хидростроителство“. По силата на чл. 8, ал. 2 от ПМС № 64/2016 г. Списъкът се актуализира ежегодно. За да бъдат включени в него, специалностите трябва да отговарят едновременно на следните условия:

1. Изпълняват изискванията на Болонския процес за широкопрофилна подготовка;
2. Няма общ фундамент с други специалности;
3. Не могат да се обединят с друга по-тясна специалност, без това да затрудни и дублира провежданото обучение;
4. Уникални са по място на провеждане на обучението;
5. Уникални са по съдържание на учебните планове и програми;
6. Има наличие на двустранна спогодба, според която държавата ни има ангажимент по осигуряването на съответните специалисти и обучаеми.

Наред с тези условия, за определянето на дадена специалност като „защитена“ следва да е налице липса на заявен интерес за обучение от страна на кандидат-студентите или заявеният интерес да е нисък, но в същото време да съществува необходимост от подготовка на висококвалифицирани специалисти в тази област. Пониженият интерес от страна на кандидат-студентите обикновено е свързан и с липса на адекватни възможности за професионална реализация, което води до съществени проблеми за поддържане на съответната специалност и за обезпечаване на пазара на труда с необходимите кадри. В такъв случай се провеждат анализи, обсъждания и

процедури за нормативна промяна за определяне на дадена специалност като „защитена“. Така се активира принципът за допълнително финансиране по силата на чл. 3 от ПМС № 162/2001 г. за определяне на диференцирани нормативи за издръжка на обучението за един студент по професионални направления, което предпазва защитените специалности от закриване и гарантира поддържането на необходимия академичен състав, обезпечаването на икономиката с квалифицирани специалисти, както и държавата да изпълнява поетите ангажименти по международни спогодби и програми.

В проекта на акт, в частта за изменение и допълнение на Постановление № 137 на МС от 25.06.2020 г. се предвижда допълване на Списъка на защитените специалности по Приложение № 1 към чл. 1 на постановлението, респективно освобождаване от заплащане на такси за обучение в ДВУ на студентите, приети в защитените специалности. Тази нормативна промяна е необходима, за да се даде възможност за преодоляване на социално-икономическата бариера пред студентите за достъпа им до качествено висше образование в посочените специалности. Освобождаването от такси на студентите, които се обучават в тези специалности е и допълнителен стимул за засилване на интереса към тях.

1.2.Опишете какви са проблемите в прилагането на съществуващото законодателство или възникналите обстоятелства, които налагат приемането на ново законодателство. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

Възникналите обстоятелства, които налагат приемането на Постановлението, са свързани най-общо със следните причини:

1. Да се гарантират условия за подготовка на достатъчен брой здравни специалисти и задържането им у нас, с цел постигане по-високо качество на медицинските услуги;
2. Да се даде адекватен отговор на настъпилите промени в структурата на индустрията у нас в резултат на икономическите реформи;
3. Да се осигурят необходимите на бизнеса добре обучени специалисти, особено в инженерните специалности, както и да се поддържа необходимия академичен състав;

4. Да се обучат и подготвят специалисти по направления и професии, свързани с поети ангажименти на държавата по международни спогодби и програми.

За да се осигуряват качествени медицински услуги в България, държавата следва да инвестира и да подпомага инвестициите в развитието на човешкия капитал в системата на здравеопазването. Образованието и обучението на здравните специалисти трябва да се реализира така, че да се подобри съгласуването между приоритетите на образователната и здравната система и здравните нужди на населението. По данни на Центъра за информационно осигуряване на образованието, за учебната 2019/2020 г. в Професионално направление „Здравни грижи“ са били обучавани общо 5159 студенти в 10 висши училища. Приемът на първокурсници по всички специалности на професионалното направление е бил 1855 студенти, от които 795 в образователно-квалификационна степен (ОКС) „професионален бакалавър“, 1026 – в ОКС „бакалавър“ и 34 – в ОКС „магистър“.

Напоследък секторът на здравеопазването е изправен пред сериозни предизвикателства: застаряваща работна сила и твърде малко новонаети лица, които да заместят пенсиониралите се; значително текучество на заетите в някои области поради тежки условия на труд и относително ниско заплащане; необходимост от нови умения за работа с нови технологии; справяне с нарастването на хроничните болести и с нововъзникнали епидемични и пандемични обстановки, каквато е и пандемията от COVID 19. Ако България не предприеме подходящи стъпки, за да подготвя и задържа достатъчен брой собствени здравни специалисти, недостигът ще продължи да се задълбочава и ще затрудни сериозно функционирането на системата. Това обяснява мотивите за предложението ПН „Здравни грижи“ да бъде включено в Списъка на приоритетните професионални направления.

В областта на индустрията в последните години у нас се наблюдава успешно развитие на редица отрасли като металургия, ядрена техника, топло- и ядрена енергетика, машинно инженерство. Постигнатият напредък е в резултат на съществени инвестиции в нови съоръжения, в съответствие с най-добрите налични технологии. Като пример може да се посочи металургичната индустрия, която дава над 12 % от произведената обща промишлена продукция и има 15 % дял в стоковия износ на България.

Успешно развитие бележат и корабостроителната и кораборемонтната индустрия у нас. България е морска страна с активно участие в развитието на

Черноморския регион. През 2018 г. беше поставено началото на общото развитие на синята икономика в региона, а Европейският съюз отдава значително внимание на развитието на технологиите и научните изследвания в области като корабостроенето и морските технологии. За да заема своето достойно място в тези отрасли, България се нуждае от добре подготвени специалисти.

Положително развитие се наблюдава и в областта на дървообработващата и мебелната промишленост. През последните години този бранш се модернизира с оборудване и технологични линии от последно поколение на световно равнище.

Промените поставят по-високи изисквания към заетите, които работят в тези отрасли и управляват новите високотехнологични процеси. Повишават се и изискванията към студентите, които се обучават за упражняване на съответните професии, защото образованието е важен елемент от процеса на трансформация. Завършилите студенти от професионални направления Металургия, Енергетика, Физически науки, Транспорт, корабоплаване и авиация намират все по-добра реализация в тези индустрии, отличаващи се с устойчиво и високо технологично развитие.

Въпреки това професиите не са престижни за младите хора. В обществото преобладава негативно отношение към тежката индустрия и работа в реалното производство. Напоследък все по-трудно се намират млади инженери. Инженерната професия е трудна, а за успешното ѝ усвояване са необходими много усилия, усърдие, търпение и мотивация. Може би тези изисквания и трудности в последните години предизвикаха отлив на кандидати за обучение в инженерните специалности. Независимо от усилията, които полагат преподавателите и работодателите за привличането на достатъчно и добре подготвени кандидат-студенти, това се оказва сериозно предизвикателство. Провежда се сериозна рекламна кампания в средните училища чрез директна среща на потенциалните работодатели и преподаватели с учениците, но въпреки това е налице трайна тенденция за намаляване и дори липса на новоприети студенти и слаб интерес сред завършващите средно образование. Аналогичен проблем се очертава и по отношение на някои филологически специалности, като Африканистика и Класическа филология.

По данни на Центъра за информационно осигуряване на образованието, за учебната 2019/2020 г. приемът на първокурсници по тези специалности е, както следва:

Африканистика – 11 студенти	Африканистика
Класическа филология – 11 студенти	Класическа филология
Ядрена техника и ядрена енергетика – 7 студенти	Ядрена техника и ядрена енергетика
Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост (на ОКС „бакалавър“) – 6 студенти	
Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) – няма приети студенти	
Топло и ядрена енергетика – 16 студенти	Топло и ядрена енергетика
Ядрена енергетика – 11 студенти	Ядрена енергетика
Корабостроене и морска техника (на ОКС „бакалавър“) – 5 студенти	
Корабостроене и морска техника (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) – няма приети студенти	
Металургия (на ОКС „бакалавър“) – 24 студенти	Металургия
Металургия (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) – 5 студенти	Металургия
Технология на дървесината и мебелите (на ОКС „бакалавър“) – 31 студенти	
Технология на дървесината и мебелите (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) – 5 студенти	

За промяна и преодоляване на посочените негативни процеси са необходими обединените усилия на държавата, висшите училища и бизнеса. Възможност в тази посока дава разпоредбата на чл. 9, ал. 3, т. 16 от Закона за висшето образование и ПМС № 64/25.03.2016 година чрез допълване на Списъка на защитените специалности (Списък).

Към момента Списъкът включва 12 специалности, които са в областта на филологиите и се изучават в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, и една техническа специалност – „Хидростроителство“, която се изучава в Университета по архитектура, строителство и геодезия – София. От началото на 2020 г. в Министерството на образованието и науката (МОН) са получени предложения за актуализиране на Списъка от три университета – Софийския университет (СУ) „Св. Климент Охридски“, Техническият университет – София, и Химико-технологичния и металургичен университет – София. В процеса на обсъждане със заинтересованите страни се получиха и писма с предложения за включване на още три нови специалности в Списъка на защитените специалности, обучение по които се провежда в следните университети: Лесотехнически университет – София, Технически университет – Варна и Университет по хранителни технологии – Пловдив.

След експертен преглед и анализ МОН подкрепи следните предложения:

1. Специалност „Африканистика“ в СУ „Св. Климент Охридски“;
2. Специалност „Класическа филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“;

3. Специалност „Ядрена техника и ядрена енергетика“ в СУ „Св. Климент Охридски“;

4. Специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Университета по хранителни технологии – Пловдив;

5. Специалност „Топло- и ядрена енергетика“ (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Ядрена енергетика“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Техническия университет – София;

6. Специалност „Корабостроене и морска техника“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Техническия университет – Варна;

7. Специалност „Металургия“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Химико-технологичния и металургичен университет – София;

8. Специалност „Технология на дървесината и мебелите“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Лесотехническия университет – София.

Политиката на държавата в областта на висшето образование в последните години е насочена към ограничаване разрастването на неефективните професионални направления и специалности и стимулиране на висше образование, което да отговори на изискванията и потребностите на реалната икономика и пазара на труда. В същото време държавата е длъжна да защити определени професии, интересът на потребителите към които е ограничен, но са важни за икономическия и социалния живот на страната“. С оглед решаване на посочените по-горе проблеми и предвид значимостта на ПН „Здравни грижи“ и цитираните специалности за осигуряване на подготвени кадри за съответните сектори, е изготвен настоящият проект на акт на МС.

В тази връзка са и предложените промени в ПМС № 137/2020 г., които имат за цел да надградят провежданата от Министерството политика за обезпечаване пазара на труда с необходимите кадри, придобили съответната степен на висше образование, в средносрочен и дългосрочен план. С допълнението на Приложение № 1 към чл. 1 на ПМС № 137/2020 г. в частта „Списък на защитените специалности“, студентите по тези специалности, приети в рамките на броя по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „а“ от Закона за

висшето образование през учебната 2020/2021 година, ще бъдат освободени от заплащане на такси за обучение за целия курс на обучението си, като се очаква тази финансова мярка да има положителен ефект в национален план.

От гореизложеното може да се направи извод, че установените проблеми не могат да се решат в рамките на съществуващото законодателство. Решаването им е възможно само чрез приемане на Постановление за изменение и допълнение на ПМС № 64/2016 г. и на ПМС № 137/ 2020 г.

1.3. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не са извършвани последващи оценки на проекта на нормативен акт.

2. Цели

Посочете целите, които си поставя нормативната промяна, по конкретен и измерим начин и график, ако е приложимо, за тяхното постигане. Съответстват ли целите на действащата стратегическа рамка?

Целите, които си поставя нормативната промяна (Постановлението), са следните:

1. *Стратегическа цел:* Подобряване връзката на висшето образование с пазара на труда, включително чрез надграждане на провежданата от Министерството на образованието и науката политика за обезпечаване пазара на труда с необходимите специалисти, придобили съответната степен на висше образование, в средносрочен и дългосрочен план.
2. *Оперативна цел:* Подготовка на достатъчен брой здравни специалисти за обезпечаване нуждите на здравеопазването; осигуряване на квалифицирани специалисти за развитието и конкурентоспособността на индустрията; специалисти за културните, научните институти, висшите и средните училища; както и специалисти за осъществяването на външнополитическите и външноикономическите приоритети на нашата държава по отношение на трети страни.

Целите на Постановлението са в съответствие със стратегическата рамка за развитие на висшето образование в Република България и по-конкретно се отнасят до цел 5.3. от Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014 – 2020 година:

- Цел 5.3. Изграждане на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и пазара на труда и постигане на динамично съответствие между търсенето и предлагането на специалисти с висше образование.

Постановлението допринася за изпълнение на националната цел за висше образование до 2020 година – 36% от 30-34 годишните да са завършили висше образование.

Постановлението подпомага и изпълнението на Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 година по отношение на Цел 102: Нова законодателна уредба в сферата на висшето образование с цел повишаване на неговото качество и ориентирането му към практическите нужди на пазара на труда. Реформиране на НАОА и на системата за оценяване и акредитация. Усъвършенстване на Рейтинговата система.

Целите на Постановлението са в синхрон с Визията и целите на Приоритет 1 „Образование и умения“ от Национална програма за развитие: България 2030 и по-конкретно с необходимостта от увеличаване на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото и висшето образование.

3. Идентифициране на заинтересованите страни

Посочете всички потенциални засегнати и заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи, др.).

Постановлението ще окаже пряко въздействие върху следните заинтересовани страни:

1. Студентите, обучавани в български държавни висши училища (ДВУ) по Професионално направление 7.5. Здравни грижи в трите образователно-квалификационни степени: професионален бакалавър, бакалавър и магистър;

По данни от Центъра за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) общият брой студенти, граждани на ЕС и ЕИП, обучавани по специалности от ПН 7.5. "Здравни грижи" в български ДВУ през учебната 2019-2020 г. е 5159.

2. Студентите, обучавани в български висши училища по професионални направления (ПН): 2.1.Филология, 4.5.Физически науки, 5.1. Машинно инженерство, 5.4. Енергетика, 5.5. Транспорт, корабоплаване и авиация, 5.9. Металургия, 6.5. Горско стопанство съгласно Класификатора по ПМС №

125/2002 г., по следните специалности: Африканистика, Класическа филология, Ядрена техника и ядрена енергетика, Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост (на образователно-квалификационна степен (ОКС) „бакалавър“), Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“), Топло- и ядрена енергетика, Ядрена енергетика, Корабостроене и морска техника (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“), Металургия (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“), Технология на дървесината и мебелите (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“).

По данни от Центъра за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) през учебната 2019/2020 година – втори семестър, по горепосочените 7 професионални направления в съответните специалности у нас се обучават общо 356 студенти в 6 държавни висши училища.

3. Преподавателите и целият академичен състав във висшите училища, ангажиран в специалностите по т. 1;
4. Кандидат-студентите и техните родители;
5. Завършилите висше образование по ПН „Здравни грижи“ и по горепосочените специалности след определянето им за приоритетно ПН и за защитени специалности;
6. Висшите училища (като институции в системата на висшето образование), обучаващи студенти по ПН „Здравни грижи“, в т.ч.: Медицинските университети в София, Пловдив, Варна и Плевен, Тракийския университет - Стара Загора, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Националната спортна академия – София, Русенския университет "Ангел Кънчев", Югозападния университет – Благоевград, Университета "Професор д-р Асен Златаров" – Бургас;
7. Висшите училища, обучаващи студенти по посочените филологически и технически специалности, в т.ч.: Лесотехническият университет – София, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Техническият университет – София, Техническият университет – Варна, Университета по хранителни

технологии – Пловдив и Химико-технологичния и металургичен университет – София.

8. Постановлението ще окаже пряко или косвено въздействие и върху редица заинтересовани страни в качеството им на потребители на специалисти в тези области – медицински и здравни заведения, бизнес, публични институции, културните институти (музеи, библиотеки и др.), научните институти на БАН, висши и средни училища, работодатели.

4. Варианти на действие

Идентифицирайте основните регулаторни и нерегулаторни възможни варианти на действие от страна на държавата, включително варианта "без действие"

Идентифицирани са следните варианти на намеса:

Вариант 0 – да не се прави нищо (без действие; нулев вариант);

Вариант 1 – предприемане на регулаторна намеса (приемане на Постановлението);

Вариант 2 – оставане на съществуващата нормативна уредба, като се предвидят мерки, които не са свързани с промени в нормативната уредба (нерегулативна намеса).

Вариант 0 – не се предприемат никакви действия:

Този подход се основава на позицията, че не е необходима нормативна промяна. Не се предприемат никакви действия, Професионално направление „Здравни грижи“ не се включва в Списъка с приоритетни професионални направления, а Списъкът на защитените специалности по ПМС № 64/25.03.2016 година не се допълва с нови предложения. Не се освобождават от такси за обучение студентите, приети в защитените специалности. Ако се приложи вариантът „Без действие“ ще бъдат ограничени възможностите да се обучат повече кадри за нуждите на здравната система, както и да се преодолее социално-икономическа бариера пред студентите за достъпа им до качествено висше образование в посочените защитени специалности. С прилагането му ще продължават да са налице затруднения в реализирането на прием по някои технически специалности поради липса на интерес от страна на кандидат-студентите. Това от своя страна ще продължи да води до съществени проблеми за поддържането на съответните специалности. Ще продължат да съществуват и наблюдаваните към момента затруднения на работодателите за намиране на

необходимите им специалисти, особено на специалисти с инженерно образование. Освен това посоченият вариант е неефективен, тъй като с прилагането му усилията на обществото не се насочват към решаването на приоритетни задачи, каквито са целите на Постановлението.

Вариант 1 – приемане на Постановлението:

В проекта на Постановлението се предвижда добавяне на едно ново приоритетно професионално направление 7.5. Здравни грижи, допълване на Списъка на защитените специалности с 10 нови и се предвижда студентите от новоутвърдените защитени специалности да бъдат освободени от такси за обучение.

В резултат на експертен преглед и анализ на постъпилите в МОН предложения са изготвени следните предложения за изменение и допълнение на ПМС № 64/25.03.2016 година:

- В Приложение № 2 към чл. 7 се добавя ПН 7.5. Здравни грижи, с което ще бъдат създадени условия за гарантиране на по-голям брой на местата за субсидирано от държавата обучение в специалностите за подготовка на здравни специалисти. Предложението е в синхрон с политиката в областта на здравеопазването за кадрово обезпечаване на сектора, както и за своевременно осигуряване на обучени специалисти за здравните заведения в страната.

- В Приложение № 3 към чл. 8 „Списък на защитените специалности“ се добавят:

1. Специалност „Африканистика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – създадена е през 2017 година и се характеризира със специфика на учебните планове и програми и широкопрофилна подготовка. Уникална е по място на провеждане на обучението – това е единствената университетска специалност в България, подготвяща професионално специализирани кадри, които да участват в осъществяването на външнополитическите и външноикономическите приоритети на нашата държава в рамките на политиките на ЕС по отношение на страните от Африка на юг от Сахара. През учебната 2019/2020 година приетите за обучение в първи курс студенти са 11. Възобновяването и развитието на отношенията с тези държави са един от основните външнополитически приоритети на страната ни, като външнотърговските отношения между България и региона са част от общата търговска политика и политиката за сътрудничество за развитие на ЕС спрямо държавите от Африка на юг от Сахара, в чието формиране държавата ни участва активно.

Подготвянето на кадри по тази специалност ще подпомогне удовлетворяването на потребностите на държавната администрация и икономиката на страната.

2. Специалност „Класическа филология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – осигурява специалисти за културните институти (музеи, библиотеки), научните институти на БАН и висшите и средните училища в цялата страна, където се изисква владеене на класически езици и знания за класическата древност, необходими са преподаватели по латински език (в т. ч. за подготовката на медицински специалисти в страната). Специалността осигурява широкопрофилна подготовка, уникална е по място на провеждане на обучението, както и по съдържание на учебните планове и програми.

3. Специалност „Ядрена техника и ядрена енергетика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – уникална е по място на провеждане на обучението и има изразена специфика на учебно съдържание. Явява се ключова за подготовката на и обезпечаването с кадри за сектора на ядрената енергетика, както и за националната сигурност. Обучението допълва, но не съвпада с подготовката по изучаваните в Техническия университет – София специалности в областта на ядрената енергетика.

4. Специалност „Топло- и ядрена енергетика“ (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Ядрена енергетика“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Техническия университет – София – уникални са по място на провеждане на обучението и имат изразена специфика на учебно съдържание. Обучението се явява ключово за обезпечаването с инженерни кадри за сектора на ядрената енергетика, както и сигурността в национален и международен план. Към момента броят на хабилитираните преподаватели, както и този на студентите е критично малък, което налага прилагането на целенасочени мерки на държавно ниво, в т.ч. и предвид значимостта на енергийния сектор за икономиката и националната сигурност на страната.

5. Специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост“ (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Университета по хранителни технологии – Пловдив – обучението е уникално по място на провеждане и осигурява придобиването на широкоспектърни

знания и умения. Учебните планове и програми са с уникално съдържание. Подготовката се осъществява в модерна материална база. Студенти по тази специалност се обучават вече 47 години и получават квалификация в областта на преработващата техника на различни хранителни и биотехнологични продукти. Завършилите специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост“ (на ОКС „бакалавър“) и специалност „Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост“ (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) придобиват професионална квалификация „машинен инженер“.

6. Специалност „Металургия“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Химико-технологичния и металургичен университет – София – уникална е по място на обучението, с изразена специфика на учебното съдържание. Явява се ключова за подготовката на и обезпечаването с кадри за сектора на металургията, като това е единственият университет в страната, в който се придобива професионалната квалификация „инженер-металург“. В последните години интересът на кандидат-студентите към тази специалност е традиционно нисък, като се наблюдава значително понижаване на броя на студентите в края на обучението. Тези тенденции, в съчетание със значимостта на металургичните и свързаните с тях производства за икономиката на страната, предполагат прилагането на целенасочени мерки на национално ниво.

7. Специалност „Корабостроене и морска техника“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Техническият университет – Варна – уникална е по място на провеждане, дава специфични и широкоспектърни знания и умения на обучаващите се в нея. Няма общ фундамент и не може да се обедини с друга/други специалност/и. Уникална е по съдържание на учебния план и програми. Завършилите я студенти намират реализацията си в корабостроителния и кораборемонтен бранш, както и в други свързани области като корабоплаване, хидротехническа инфраструктура, опазване на околната среда, изследване и усвояване на морските ресурси и др. Завършилите специалност „Корабостроене и морска техника“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) придобиват професионална квалификация „Машинен инженер“.

8. Специалност „Технология на дървесината и мебелите“ (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“) в Лесотехническият

университет – София – специалност от регулираната професия „Инженер в инвестиционното проектиране“, част „Технологична (Проектиране на дървообработващи и мебелни предприятия)“. Характеризира се с уникалност на мястото на провеждане на обучението и съдържание на учебните планове и програми. Има общ фундамент с други специалности, но не е възможно обединяването с тях без това да доведе до затруднения и дублиране в провежданото обучение. При обучението си студентите получават широкопрофилна подготовка. Завършилите тази специалност придобиват знания и умения необходими за дървообработващата и мебелната индустрия, а именно технически, конструкторски, технологични, дизайнерски и мениджърски. През последните години се наблюдава спад в приема на студенти в специалността, като причините са от различен характер – финансови, демографски, непривлекателност на професията и др. В същото време браншът има потребност от обучени кадри, чрез които ще се гарантира функционирането, развитието и модернизацията му. Завършилите специалността придобиват професионална квалификация „Инженер по технология на дървесината“. По време на обучението си студентите могат да придобият и педагогическа правоспособност и да се реализират като учители по практика в професионалните гимназии.

Включването на горепосочените специалности в Списъка на защитените специалности по ПМС № 64/25.03.2016 г. ще активира принципа за допълнителното им финансиране съгласно чл. 3 от ПМС № 162/2001 г., с което ще се създадат условия за предпазването им от закриване и ще се гарантира възможност за поддържане на необходимия академичен състав. По този начин ще се създадат благоприятни условия за реализация на политиката, насочена към създаване на устойчива и динамична връзка между висшето образование и пазара на труда.

По отношение на ПМС № 137/2020 г. проектът на акт предвижда студентите, приети за обучение в държавните висши училища по новоутвърдените защитени специалности да бъдат освободени от такси. С приемането и прилагането на тази мярка се създават условия да се обучат повече висококвалифицирани специалисти за потребностите на пазара на труда и да се преодолеят някои трудности от социално-икономически характер за достъп до качествено висше образование. Така ще се създаде и възможност за премахване на някои несъответствия между висшето образование и изискванията и потребностите на реалната икономика и трудовия пазар.

В този смисъл и с оглед целесъобразността на действията, посоченият вариант е ефективен в социален и икономически план. Същевременно този вариант се отличава с ефикасност по отношение на публичните разходи за обществото.

Вариант 2 – запазване на съществуващата нормативна уредба, като се предвидят мерки, свързани с подход на нерегулативна намеса. В конкретния случай това могат да бъдат указания и препоръки към висшите училища, популяризиране и реклама на съответните специалности чрез средствата за масово осведомяване, кариерно ориентиране на учениците, завършващи средно образование и др. мерки. Възможна разновидност в тази връзка е подходът на саморегулиране от страна на държавните висши училища, но поради липсата на нормативна регулация прилагането на посочените мерки няма да има задължителен характер. Възможно е тяхното прилагане да доведе до частичен ефект, но едва ли би могло трайно да реши проблема.

С оглед гореизложеното и от гледна точка на ефективност и ефикасност и на възможни рискове, като необходим и възможен се очертава Вариант 1.

5. Негативни въздействия

Опишете качествено (при възможност - и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други негативни въздействия за всеки един от вариантите, в т.ч. разходи (негативни въздействия) за идентифицираните заинтересовани страни в резултат на предприемане на действията. Пояснете кои разходи (негативни въздействия) се очаква да бъдат второстепенни и кои да са значителни.

Вариант 0. Прилагането на нулевия вариант се очаква да има значителни негативни въздействия по отношение на заинтересованите страни. В тази връзка:

1. Ако не се добави ПН „Здравни грижи“ в Списъка на приоритетните професионални направления няма да бъдат създадени условия за гарантиране на по-голям брой на местата за субсидирано от държавата обучение в специалностите от професионалното направление; няма да бъдат предприети целенасочени действия за подготовка и задържане на достатъчен брой здравни специалисти в страната; няма да се обезпечат в достатъчна степен потребностите на здравната система.
2. В случай, че не се осъществят предложените допълнения в Списъка на защитените специалности по ПМС № 64/25.03.2016 г., това ще се отрази

негативно върху студентите и преподавателите от следните филологически и технически специалности: Африканистика, Класическа филология, Ядрена техника и ядрена енергетика, Машини и апарати за хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост (на образователно-квалификационна степен (ОКС) „бакалавър“), Машини и апарати за хранително-вкусовата промишленост (на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“), Топло- и ядрена енергетика, Ядрена енергетика, Корабостроене и морска техника (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“), Металургия (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“), Технология на дървесината и мебелите (на ОКС „бакалавър“ и на ОКС „магистър“ след придобита ОКС „бакалавър“).

Към момента броят на студентите и на хабилитираните преподаватели в част от цитираните специалности е критично малък и без прилагането на целенасочени мерки на държавно ниво тази тенденция няма да бъде преодоляна.

3. Прилагането на нулевия вариант няма да даде положителен сигнал към кандидат-студентите и техните родители, няма да формира интерес у завършващите средно образование към посочените специалности и няма да доведе до намаляване на отлива на студенти от тях;
4. Ако не се предприемат никакви действия ще бъдат затруднени висшите училища, подготвящи специалисти в посочените специалности. Липсата на достатъчно кандидати за обучение по тях ще формира недостатъчен финансов ресурс за издръжка на обучението, а оттам и за поддържане на необходимия академичен състав. Тази тенденция в дългосрочен план ще застраши съществуването на самите специалности, въпреки необходимостта от специалисти в посочените области.
5. При избор на нулевия вариант няма да бъдат осигурени потребностите от кадри за промишлеността, публичните институции, културните институти (музеи, библиотеки), научните институти на БАН, висшите и средните училища. Няма да се отчете значимостта на цитираните специалности за икономическото и социално развитие на страната и е възможно да се появи дефицит на квалифицирана работна сила.
6. Ако не бъдат освободени от заплащане на такси студентите, които ще се

обучават в рамките на защитените специалности, за които се отнася Постановлението, ще бъде възпрепятстван достъпа на някои от тях до качествено висше образование. В същото време няма да се създадат условия за увеличаване на интереса на кандидат-студентите към обучение по тези специалности.

Вариант 1. В процеса на изготвяне на настоящата частична предварителна оценка на въздействието не са идентифицирани очаквани икономически и социални негативни въздействия при предприемане на регулаторна намеса (приемане на Постановлението). Прилагането на Вариант 1 не би следвало да доведе до отрицателни въздействия върху заинтересованите страни.

Вариант 2. Прилагането на Вариант 2 обуславя риск от празнота относно правната уредба, за която се отнася Постановлението и от практически затруднения, свързани с нея. Липсата на правна регулация по изложените проблеми ще има отрицателни последици в социален и икономически аспект. Поради незадължителния характер на нерегулативната намеса, дори да се получи моментен позитивен ефект, той не би имал устойчивост във времето. Може да се предположи, че прилагането на този вариант ще доведе до негативна обществена нагласа, породена от впечатлението за липса на ангажираност и подкрепа от страна на държавата за решаване на проблема.

6. Положителни въздействия

Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални, екологични и други ползи за идентифицираните заинтересовани страни за всеки един от вариантите в резултат на предприемане на действията. Посочете как очакваните ползи кореспондират с формулираните цели.

Вариант 0. При прилагане на нулевия вариант не се очакват положителни въздействия по отношение на нито една от заинтересованите страни – кандидат-студенти, родители, студенти и преподаватели, висши училища, работодатели. Липсват субективни и обективни данни за възможни ползи, въз основа на които да се предположи, че проблемът може да се разреши без предприемане на никакви действия. Поради гореизложеното Вариант 0 в конкретния случай не е ефективен и е необходимо да се отхвърли.

Вариант 1. Приемането на Постановлението ще въздейства позитивно върху всички заинтересовани страни, както следва:

Върху кандидат-студентите по отношение на професионалното им ориентиране към обучение в специалностите от

1. Върху кандидат-студентите и техните родители в две отношения:
 - от една страна в посока формиране на положително отношение към специалностите от професионалните направления, за които се отнася Постановлението и предпочитането им при кандидатстване във висше училище
 - от друга страна – за преодоляване на социално-икономическите бариери за достъп до висше образование чрез освобождаването от такси за обучение;
2. Върху студентите и преподавателите от специалностите, предложени за включване в Списъка на защитените специалности, по отношение запазването на тези специалности и перспективите за обучение по тях;
3. Върху висшите училища, по отношение реализацията на завършилите студенти по цитираните специалности и отражението на тази реализация върху рейтинга на съответните институции, както и за установяване на по-устойчива и динамична връзка между тях и пазара на труда;
4. Върху бизнеса, публичните институции, културните институти (музеи, библиотеки), научните институти на БАН, висшите и средните училища ще се наблюдава положителен ефект по отношение обезпечаването им с висококвалифицирани специалисти.

С приемането и прилагането на Постановлението се създават условия да се обучат повече висококвалифицирани специалисти за потребностите на пазара на труда в областта на професионалните направления и на защитените специалности, както и да бъдат премахнати социално-икономически бариери пред достъпа до качествено висше образование на студентите, които се обучават в тях. Така ще се създадат условия за премахване на някои несъответствия между висшето образование и изискванията и потребностите на реалната икономика и пазара на труда. Държавата ще защити определени професии, за обучението в които липсва заявен интерес или заявеният интерес е нисък, но е необходима подготовка на висококвалифицирани специалисти в тези значими за социално-икономическото развитие на страната области.

Вариант 2. Не са налице данни, показващи че подходът, свързан с Вариант 2 би работил успешно и би довел до положителни резултати. При прилагане на нерегулаторни механизми няма да има ползи за нито една от заинтересованите страни.

Вариант 2 не би довел до трайно разрешаване на проблемите. В тази връзка той не е препоръчителен за прилагане.

Във връзка с изложеното се налага изводът, че Вариант 1 е подходящ и препоръчителен за разрешаването на идентифицираните проблеми.

7. Потенциални рискове

Посочете възможните рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

Не са установени възможни рискове от приемането на нормативната промяна, включително възникване на съдебни спорове.

8.1. Административната тежест за физическите и юридическите лица:

- Ще се повиши
- Ще се намали
- Няма ефект

Приемането и действието на Постановлението нямат ефект върху административната тежест за физическите и юридическите лица.

8.2. Създават ли се нови регулаторни режими? Засягат ли се съществуващи режими и услуги?

Не се създават нови регулаторни режими и не се засягат съществуващи режими и услуги.

9. Създават ли се нови регистри?

С Постановлението не се създават нови регистри.

10. Как въздейства актът върху микро-, малките и средните предприятия (МСП)?

- Актът засяга пряко МСП
- Актът не засяга пряко МСП
- Няма ефект

Постановлението засяга пряко МСП и се очаква положително въздействие по отношение осигуряването на квалифицирани специалисти.

11. Проектът на нормативен акт изисква ли цялостна оценка на въздействието?

- Да
- Не

Проектът на нормативен акт не изисква цялостна оценка на въздействието.

12. Обществени консултации

Обобщете най-важните въпроси за консултации в случай на извършване на цялостна оценка на въздействието или за обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

Провеждането на обществени консултации се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове.

13. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

- Да
- Не

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

14. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за изработването на нормативния акт:

Имена и длъжност: Галина Дреновска, директор на дирекция „Висше образование“

Дата: 02.09.2020 г.

Подпис:

X

Галина Дреновска
Директор на д-я "Висше образование"

